

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНБАСЬКА ДЕРЖАВНА МАШИНОБУДІВНА АКАДЕМІЯ**

МАРТИНЕНКО Людмила Миколаївна

УДК 336.018:303.4

**СТРАТЕГІЧНІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ
СТРАХОВОГО РИНКУ УКРАЇНИ**

Спеціальність 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит

**Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук**

Краматорськ – 2015

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано в Донецькому державному університеті управління Міністерства освіти і науки України (м. Маріуполь).

Науковий керівник – доктор економічних наук, професор
Рекова Наталія Юріївна,
Донбаська державна машинобудівна академія
Міністерства освіти і науки України (м. Краматорськ),
професор кафедри економіки підприємства.

Офіційні опоненти:

доктор економічних наук, професор **Гаманкова Ольга Олексіївна**, ДВНЗ
«Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана»
Міністерства освіти і науки України (м. Київ), завідувач кафедри страхування;

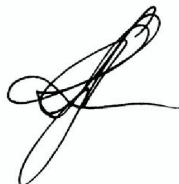
кандидат економічних наук **Дьячкова Юлія Миколаївна**, Донбаська державна
машинобудівна академія Міністерства освіти і науки України (м. Краматорськ),
доцент кафедри фінансів.

Захист дисертації відбудеться *20 лютого 2015 року о 09:00* на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 12.105.03 у Донбаській державній машинобудівній академії Міністерства освіти і науки України за адресою: 84313, м. Краматорськ, вул. Шкадінова, 72, ауд. 1319.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Донбаської державної машинобудівної академії Міністерства освіти і науки України за адресою: 84313, м. Краматорськ, вул. Шкадінова, 72.

Автореферат розісланий *17 січня 2015 року*.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради,
доктор економічних наук, доцент

Г. В. Веріга

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Нестабільність в економічній та соціальній сферах національного розвитку останнім часом посилює роль страхової діяльності в забезпеченні фінансової безпеки окремих регіонів і держави в цілому, сталого розвитку економіки, підвищенні добробуту населення. Формування ефективних орієнтирів страхування уможливорює захист інтересів громадян та юридичних осіб у разі настання страхових випадків, пом'якшує вплив техногенних, природних та інших видів ризику. Разом з тим рівень розвитку страхового ринку в Україні уповільнився. Так, за даними Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринку фінансових послуг, у 2013 р. скоротилася кількість зареєстрованих страховиків до 407 (на кінець 2008 р. їх кількість складала 469), рівень валових виплат – до 4651,8 млн грн (на кінець 2008 р. – 6737,2 млн грн) та чистих виплат – до 4566,8 млн грн (на кінець 2008 р. – 6546,1 млн грн), але у 2013 р. укладено 87,33 млн договорів страхування (тоді як у 2008 р. – 676 млн).

За таких умов набувають актуальності розробка та впровадження сучасних підходів до розвитку страхового ринку задля підвищення результативності страхової діяльності в національних масштабах. Зокрема, необхідне формування системи стратегічних орієнтирів розвитку страхового ринку на основі оцінки його реального стану, що дозволить підвищити рівень та якість страхового забезпечення соціально-економічних потреб держави.

Вагомий внесок у дослідження питань, пов'язаних із розвитком страхового ринку на основі стратегічного управління, зробили зарубіжні вчені: І. Ансофф, Ф. Котлер [*Ph. Kotler*], Дж. Куїн [*D. Kuin*], М. Портер [*M. Porter*], А. Чандлер [*A. Chandler*], А. Томпсон [*A. Tompson*], В. Шахов, Р. Юлдашев та ін. Розвитку страхового ринку України з урахуванням стратегічних аспектів присвячено дослідження вітчизняних учених: В. Базилевича, О. Барановського, Н. Внукової, К. Воблого, О. Гаманкової, Т. Говорушко, Ю. Дьячкової, М. Клапківа, О. Козьменко, М. Мниха, В. Нечипоренка, С. Осадця, В. Плиси, Н. Рекової, Н. Ткаченко, О. Філонюка, В. Фурмана, З. Шершньової, Я. Шумелди та ін.

Оцінюючи наукові здобутки вказаних авторів та розвиток нормативної бази з даної проблематики, слід зауважити, що подальшого дослідження потребують питання, пов'язані з обґрунтуванням теоретико-методичних підходів до формування стратегічних орієнтирів розвитку страхового ринку України, визначенням концептуальних основ і теоретичних моделей управління розвитком, формуванням організаційно-інституціонального механізму подолання кризового стану у страховому середовищі. Недосконаліми є ґрунтовне визначення напрямів, пріоритетів та етапів реалізації національної системи страхування, інструментарію моделювання розвитку страхового ринку. Вищезазначене викликало необхідність обґрунтування і розробки науково-методичних засад та практичних рекомендацій щодо формування орієнтирів розвитку страхового ринку в Україні, зумовило актуальність теми дисертації, її мету і завдання.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до плану науково-дослідних робіт: Академії муніципального

управління Міністерства освіти і науки України за темою «Дослідження економічних, соціальних і правових проблем становлення соціально орієнтованої ринкової системи України» (номер держреєстрації 0101U005489, 2007–2010 рр.), у рамках якої розроблено й обґрунтовано механізм стратегічного розвитку страхового ринку України; Донецького державного університету управління Міністерства освіти і науки України за держбюджетною темою «Фінансовий механізм державного управління економікою України» (номер держреєстрації 0104U008798, 2011–2014 рр.), у межах якої сформульовано засади реалізації принципів системного й об'єктно-цільового підходів та страхового захисту ідентифікації сукупних можливостей національної сфери страхування.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є обґрунтування теоретико-методичних засад та розробка практичних рекомендацій щодо формування стратегічних орієнтирів розвитку страхового ринку в Україні.

Для досягнення поставленої мети визначено і реалізовано такі наукові завдання:

розвинути теоретичне обґрунтування змісту поняття «стратегічні орієнтири розвитку страхового ринку»;

визначити етапи процесу формування стратегічних орієнтирів розвитку страхового ринку, визначити їх послідовність та значимість у досягненні цільових параметрів;

розробити концептуальні положення стратегічного розвитку страхового ринку;

удосконалити науково-методичний підхід формування і реалізації концепції розвитку страхового ринку;

удосконалити механізм розвитку страхового ринку;

удосконалити методичний підхід до оцінки результативності реалізації концепції розвитку страхового ринку;

систематизувати методичні засади щодо оцінки рівня стратегічного розвитку страхового ринку.

Об'єктом дослідження є процес функціонування та розвитку страхового ринку України.

Предмет дослідження – теоретико-методичні та практичні аспекти формування стратегічних орієнтирів розвитку страхового ринку в Україні.

Методи дослідження. Методологічною базою теоретичних досліджень є діалектичний метод наукового пізнання та системний підхід до вивчення стратегічних орієнтирів розвитку страхового ринку. При постановці та розв'язанні заявлених у дисертації завдань застосовано наукові методи пізнання соціально-економічних явищ, об'єктів і процесів – для формулювання наукових положень і уточнення термінологічного апарату щодо стратегічних орієнтирів розвитку страхового ринку та їх окремих складових; економіко-статистичні методи опрацювання фактичних даних, зокрема, вибіркового дослідження, групування, порівняння середніх і відносних величин – при дослідженні функціонування світового та вітчизняного страхових ринків; методи моделювання, формалізації, кореляційного аналізу – у процесі побудови економіко-математичних моделей щодо

оцінки стратегічного розвитку страхового ринку; матричний метод – для вибору стратегічних орієнтирів розвитку страхового ринку.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в концептуальному визначенні теоретико-методичних підходів і системному обґрунтуванні науково-методичних рекомендацій щодо формування стратегічних орієнтирів розвитку страхового ринку України. Основні наукові результати, що характеризують новизну виконаного дослідження, полягають у такому:

уперше:

розроблено концептуальні положення стратегічного розвитку страхового ринку на засадах теорії стратегічного управління, які ґрунтуються на взаємодії теоретичних, методичних та модельно-інформаційних положень, що створює передумови досягнення стратегічних орієнтирів;

удосконалено:

методичний підхід до оцінки стратегічного розвитку страхового ринку, який, на відміну від існуючих, ураховує вплив окремих змістових складових (маркетингової, організаційної, фінансової, кадрової та інформаційного забезпечення) і дозволяє на підставі одержаного значення рівня стратегічного розвитку здійснювати обґрунтований вибір стратегічних орієнтирів розвитку страхового ринку;

методичний підхід до оцінки результативності реалізації концепції стратегічного розвитку страхового ринку, який, на відміну від існуючих, включає два етапи: оцінку фактично досягнутих (очікуваних) результатів за ступенем досягнення стратегічних орієнтирів та оцінку результативності реалізації, що дозволяє визначити якість та подальший стратегічний розвиток страхового ринку;

механізм розвитку страхового ринку, який, на відміну від існуючих, забезпечує процес розвитку страхового ринку на основі підсистем: державного нагляду та контролю; науково-методичного забезпечення; організаційно-правового забезпечення; методів та інструментів регулювання; ресурсного забезпечення, що дає можливість підвищити ефективність державного регулювання страхового ринку;

науково-методичний підхід до формування і реалізації концепції розвитку страхового ринку, який, на відміну від існуючої, дозволяє формалізувати й кількісно охарактеризувати ступінь розвитку, що уможлиблює прийняття обґрунтованих управлінських рішень щодо вибору сценарію розвитку страхового ринку;

дістали подальшого розвитку:

понятійно-категоріальний апарат, а саме надано авторське визначення поняття «стратегічні орієнтири розвитку страхового ринку» як системи критеріїв щодо напрямів розвитку страхового ринку на довгострокову перспективу, пов'язаних із постановкою конкретних цілей і завдань, розробкою плану дій відповідно до прийнятої концепції (програми, стратегії);

етапи процесу формування стратегічних орієнтирів розвитку страхового ринку, який, на відміну від існуючих, ґрунтується на визначенні способу досягнення запланованого стану та відповідних йому стратегічних орієнтирів розвитку страхового ринку, що дозволяє встановити перспективні напрями його розвитку.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що теоретичні положення та розроблені практичні рекомендації щодо розробки стратегічних орієнтирів розвитку страхового ринку України можуть бути використані при формуванні стратегії розвитку страхового ринку України. Результати досліджень використано Національною комісією, яка здійснює державне регулювання ринків фінансових послуг України при опрацюванні проектів Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо викладення Закону України «Про страхування» у новій редакції» та Стратегії розвитку фінансового сектора України до 2018 р. (довідка від 24.07.2014 № 9288/04-10); Приватним акціонерним товариством «Страхова група «ТАС» при складанні комплексних програм розвитку діяльності страхової компанії на довгострокову перспективу (довідка від 14.08.2014 № Г 0100/4535); Приватним акціонерним товариством «Страхове товариство «Іллічівське» у частині розробки стратегії розвитку страхової компанії на довгостроковий період (довідка від 10.07.2014 № 1021), а також упроваджено у навчальний процес Донецького державного університету управління Міністерства освіти і науки України при викладанні дисциплін «Страховання», «Основи страхування» (довідка від 29.08.2014 № 01-08/12).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є завершеним науковим дослідженням, у якому авторові належать аналіз теоретико-методологічних підходів до оцінки рівня розвитку страхового ринку, обґрунтування напрямів удосконалення теоретичного та методичного забезпечення заходів щодо формування стратегічних орієнтирів розвитку страхового ринку, формулювання рекомендацій щодо інформаційного вдосконалення забезпечення процесу формування стратегічних орієнтирів розвитку страхового ринку. Усі наукові результати, викладені в дисертації та винесені на захист, одержано автором особисто.

Апробація результатів дослідження. Основні теоретичні та практичні положення роботи доповідалися і були схвалені на міжнародних науково-практичних конференціях, зокрема: «Модернізаційні процеси державного та муніципального управління» (Київ, 2014 р.); «Інноваційні підходи та механізми державного та муніципального управління» (Київ, 2013 р.); «Страховий ринок України в умовах фінансової глобалізації» (Київ, 2012 р.); «Сучасні проблеми економіки і менеджменту» (Львів, 2011 р.); «Стратегія економічного розвитку країн в умовах глобалізації» (Дніпропетровськ, 2011 р.).

Публікації. Основні положення та результати дослідження опубліковано у 12 одноосібних наукових працях: сім статей у наукових фахових виданнях (у тому числі дві статті – у виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз), п'ять тез матеріалів конференцій. Загальний обсяг публікацій становить 3,88 ум.-друк. арк.

Структура та обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (224 найменування на 22 сторінках), чотирьох додатків (на 17 сторінках), містить 26 таблиць (на 13 сторінках) і 31 рисунок (на 17 сторінках). Повний обсяг роботи становить 216 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «Теоретичні основи розвитку страхового ринку: стратегічні аспекти» досліджено загальні підходи до визначення соціально-економічної сутності страхування та страхового ринку, обґрунтовано етапи процесу формування стратегічних орієнтирів розвитку страхового ринку, розроблено концептуальні положення стратегічного розвитку страхового ринку.

Аналіз науково-методичних підходів до сутності змісту страхування свідчить про їх велику кількість. Страхування часто розглядають як: систему заходів щодо створення страхових фондів; особливий вид діяльності, пов'язаний із перерозподілом ризиків; економіко-правове і соціальне явище; платну систему фінансової компенсації ризиків. Виходячи з цього запропоновано розуміти страхування як певний вид економічних відносин з приводу організації страхового захисту за рахунок створення і використання страхового фонду та інших фондів і ресурсів страховика з метою забезпечення стабільного економічного розвитку підприємств й економіки країни в цілому, гарантування забезпечення добробуту населення на основі розподілу непередбачуваних ризиків, задоволення потреб страхувальників, здійснення підприємницької діяльності й інвестування в економіку країни тимчасово вільних коштів.

Встановлено, що розвиток страхового ринку – це зміни у функціонуванні системи страхування, які орієнтовані на позитивну динаміку його якісних і кількісних параметрів. У забезпеченні ефективного функціонування та розвитку страхового ринку особливе місце посідає встановлення стратегічних орієнтирів та розробка варіантів розвитку з урахуванням тенденцій у внутрішньому і зовнішньому середовищі та дій конкурентів. Орієнтир характеризує напрям руху об'єкта до встановленої мети, а стратегія виступає засобом для її реалізації.

На основі узагальнення наявних теоретичних здобутків запропоновано тлумачити стратегічні орієнтири розвитку страхового ринку як систему критеріїв щодо напрямів розвитку страхового ринку на довгострокову перспективу, пов'язаних із постановкою конкретних цілей і завдань, розробкою плану дій відповідно до прийнятої концепції (програми, стратегії).

Формування стратегічних орієнтирів розвитку страхового ринку доцільно здійснювати на двох рівнях і в декілька етапів. На першому рівні пропонується така послідовність дій:

здійснення інформаційного забезпечення, яке передбачає створення бази даних про внутрішнє середовище страхового ринку на засадах аналізу статистичної звітності, розподілу функцій, повноважень та відповідальності суб'єктів страхового ринку, рівня державного регулювання економічних процесів, системи менеджменту, маркетингу тощо;

визначення мети та цілей розвитку страхового ринку. Цілі є вихідною точкою стратегічних орієнтирів та визначальним чинником організаційних відносин на страховому ринку;

діагностика факторів внутрішнього та зовнішнього середовища, які впливають на досягнення поставленої мети та можуть змінити напрями й динаміку розвитку страхового ринку;

обґрунтування вибору стратегічних орієнтирів розвитку страхового ринку, яке слід здійснювати на основі вибору стратегічних позицій;

вибір стратегічних орієнтирів розвитку страхового ринку. При цьому доцільним є пошук альтернативних шляхів розвитку за кожним із напрямів діяльності, що потребує розвитку;

контроль за реалізацією сформованих перспективних напрямів розвитку страхового ринку.

На другому рівні процесу формування стратегічних орієнтирів розвитку страхового ринку для полегшення їх реалізації доцільно здійснити деталізацію.

Таким чином, перший рівень процесу формування стратегічних орієнтирів розвитку страхового вказує на спосіб досягнення запланованого стану, а другий рівень – на дії шляхом складання системи стратегічних орієнтирів розвитку страхового ринку.

Концептуальні положення стратегічного розвитку страхового ринку охоплюють теоретичні підходи до стратегічного управління, методичні підходи та механізм розвитку страхового ринку країни (методичний рівень), удосконалення і розвиток моделей, методів, форм й інструментів формування стратегічних орієнтирів розвитку страхового ринку країни (модельно-інструментальний рівень). Формування напрямів стратегічного розвитку страхового ринку доцільно розпочати з теоретичного осмислення існуючих наукових підходів і методів. Теоретичною основою стратегічного розвитку мають стати базові та прикладні теорії, макроекономічні закони, методичні підходи і принципи, вибір яких обумовлений вимогами до формування стратегічних орієнтирів розвитку страхового ринку.

Сукупність досліджень з теоретико-методичного та інструментального рівнів формування й упровадження системи стратегічних орієнтирів визначає схему концептуальних положень стратегічного розвитку страхового ринку (рис. 1).

У другому розділі «**Методичне забезпечення розвитку страхового ринку України відповідно до стратегічних орієнтирів**» проаналізовано особливості функціонування світового та національного страхових ринків, визначено напрями вдосконалення механізму розвитку страхового ринку, удосконалено методичний підхід до оцінки розвитку страхового ринку відповідно до стратегічних орієнтирів.

Для аналізу тенденцій розвитку світового страхового ринку виділено два основних сегменти: страхування життя (*life*) та інші види страхування (*Non-life*). За даними аналітичної корпорації *Swiss Re* загальний обсяг зібраних у світі страхових премій у 2013 р. порівняно з 2001 р. зріс на 53,82 %, у тому числі за іншими видами страхування – на 86,37 %, за страхуванням життя – на 30,72 %. За відношенням страхових премій до ВВП і премій на душу населення Україна у 2013 р. посідала 49 місце у світі.

Важливими показниками, що характеризують загальний розвиток страхового ринку, є: сукупні обсяги премій та виплат; розміри статутного капіталу страхових компаній, їх власного капіталу й активів, страхових резервів; частка страхування у ВВП країни; частка ризиків, що передаються в перестраховання; ступінь присутності іноземного капіталу.

Рис. 1. Концептуальні положення стратегічного розвитку страхового ринку

Проаналізовано основні показники, що характеризують загальний розвиток страхового ринку, такі як сукупні обсяги премій та виплат. Протягом 2001–2013 рр. на ринку страхування спостерігалось зростання валового збору страхових премій і страхових виплат з 14,7 % у 2005 р. до 29,4 % у 2008 р., але у 2009–2010 рр. порівняно з 2008 р. мало місце зниження цього показника на 4,4 і 9,4 % відповідно. У 2009–2012 рр. порівняно з 2008 р. мало місце зниження цього показника на 10,4 %. У 2013 р. відбулося зростання обсягу валових витрат на 33,3 %.

Процеси структурної перебудови, які відбуваються в Україні, особливо гостро позначаються на збільшенні ризику втрати майна, прибутку або завданні збитків іншим майновим інтересам суб'єктів, що породжує попит на послуги страхування. Активно нарощуючи обсяги страхової діяльності та використовуючи операції перестраховування для покриття ризиків, страхові компанії дедалі більшою мірою виконують функцію інституціональних інвесторів.

Формування стратегічних орієнтирів розвитку страхового ринку у відповідності до запропонованого науково-методичного підходу відбувається за трьома напрямками: зміцнення стійкості страхового ринку, підвищення конкурентоспроможності та вдосконалення державного регулювання (рис. 2).

Рис. 2. Науково-методичний підхід до формування і реалізації концепції розвитку страхового ринку України

Створення розвинутого і конкурентоспроможного страхового ринку, здатного компенсувати збиток від непередбачуваних подій, зміцнити довіру з боку інвесторів, іноземних перестраховальників та перестраховиків, а також страхувальників, у першу чергу, населення, можливе тільки при правильній побудові механізму його розвитку.

Механізм розвитку страхового ринку передбачає взаємодію взаємопов'язаних між собою підсистем: державного нагляду та контролю; науково-методичного забезпечення; організаційно-правового забезпечення; методів та інструментів регулювання; ресурсного забезпечення (рис. 3).

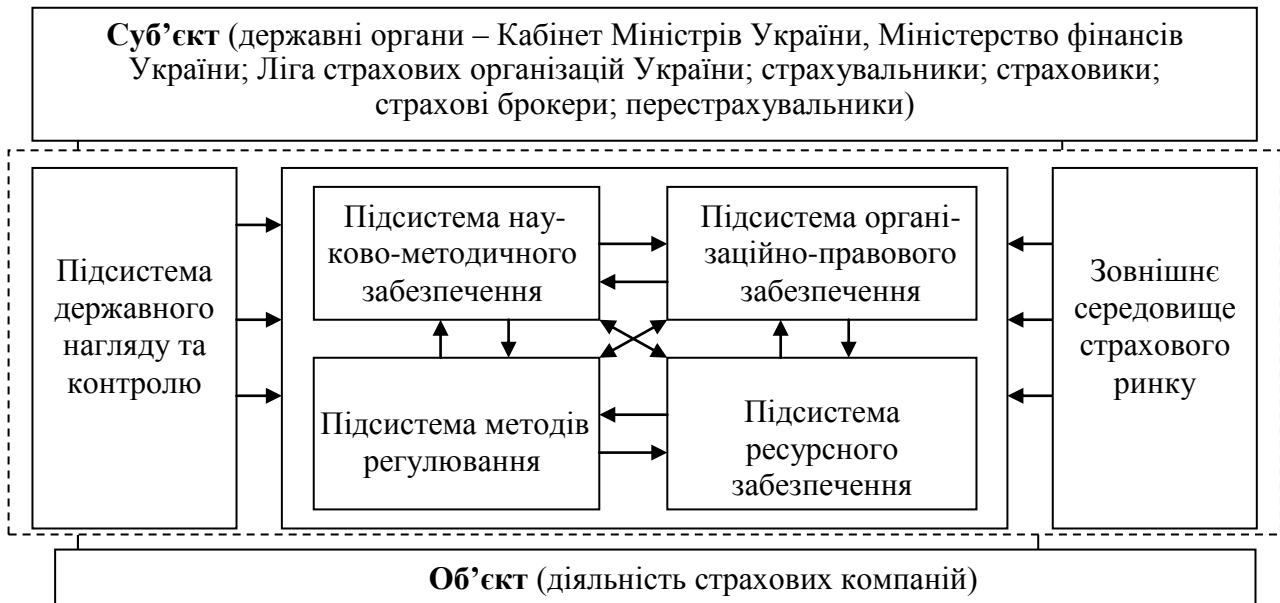

Рис. 3. Механізм розвитку страхового ринку України

Визначено, що під механізмом розвитку страхового ринку слід розуміти сукупність методів, форм й інструментів, за допомогою яких забезпечується функціонування і регулювання страхового ринку та здійснюється контроль за страховою діяльністю, а також захист прав та інтересів його суб'єктів.

У рамках підсистеми організаційно-правового забезпечення розвитку страхового ринку запропоновано етапи формування та реалізації концепції розвитку страхового ринку.

Перший етап «Формування концепції розвитку страхового ринку» включає:

- 1) оцінку основних показників функціонування та розвитку страхового ринку;
- 2) аналіз можливих комбінацій переваг та обмежень, що дає змогу комплексно оцінити стан і перспективи розвитку страхового ринку;
- 3) визначення напрямів розвитку стратегічного розвитку страхового ринку за варіантами;
- 4) прогнозування основних показників функціонування та розвитку страхового ринку.

Другий етап реалізації концепції розвитку страхового ринку передбачає розробку державних програм і планів заходів для реалізації концепції, а також моніторинг. План виконання заходів, спрямованих на реалізацію концепції, розробляється та затверджується Національною комісією, яка здійснює державне

регулювання у сфері ринків фінансових послуг України за участю Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України та об'єднань страховиків.

Удосконалено методичний підхід до оцінки розвитку страхового ринку відповідно до стратегічних орієнтирів за такими напрямками:

удосконалення методичного підходу до оцінки рівня стратегічного розвитку страхового ринку;

розробка методичного підходу до оцінки результативності реалізації концепції розвитку страхового ринку.

Для забезпечення розвитку страхового ринку необхідно оцінювати його рівень. Запропоновано методичний підхід до оцінки рівня стратегічного розвитку страхового ринку, етапи якого наведено на рис. 4.

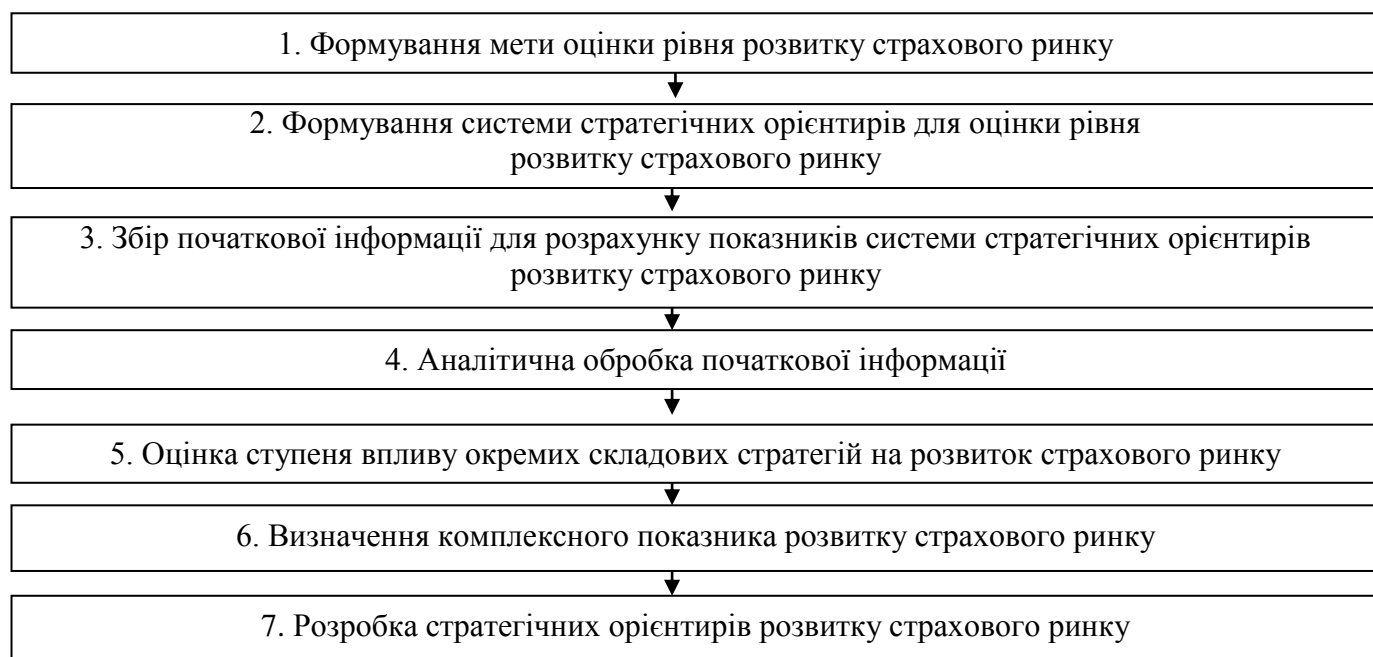

Рис. 4. Етапи оцінки рівня стратегічного розвитку страхового ринку

Запропоновано здійснювати оцінку результативності реалізації концепції, яка включає два етапи:

I етап – оцінка фактично досягнутих (очікуваних) результатів концепції за ступенем досягнення цільових індикаторів, що характеризують ефективність державної підтримки. Ступінь досягнення результатів (очікуваних результатів) визначається на підставі зіставлення фактично досягнутих (очікуваних) значень цільових індикаторів з їх плановими значеннями;

II етап – оцінка ефективності реалізації концепції (цільової програми).

Рейтинг ефективності реалізації концепції R формується з використанням вагових коефіцієнтів z_i критеріїв K_i :

$$R = K_1 \times z_1 + K_2 \times z_2 + K_3 \times z_3 + K_4 \times z_4 + K_5 \times z_5, \quad (1)$$

де K_1, K_2, K_3, K_4, K_5 – підкритерії, які використовуються для оцінки ефективності концепції; z_{ij} – ваговий коефіцієнт підкритерію, який використовується для оцінки ефективності концепції.

За результатами оцінки ефективності реалізації цільових програм їм привласнюється рейтинг ефективності R у звітному періоді:

ефективна цільова програма – при $R \geq 10$ балів;

помірно ефективна цільова програма – при $8 \leq R \leq 10$ балів;

малоефективна цільова програма – при $5 \leq R \leq 8$ балів;

неефективна цільова програма – при $R < 5$ балів.

Застосування зазначеного методичного підходу дозволяє оцінити якість стратегічного розвитку страхового ринку і вказати на напрями, за якими вона може бути поліпшена.

У третьому розділі «Удосконалення стратегічних орієнтирів розвитку страхового ринку України» розраховано рівень інтегрального показника стратегічного розвитку на основі матричного методу, обґрунтовано вибір стратегічних орієнтирів розвитку страхового ринку та концепцію розвитку страхового ринку України.

В основі методичного підходу до оцінки рівня стратегічного розвитку страхового ринку покладено ідею порівняння в динаміці і в розрізі окремих суб'єктів певних показників реалізації страховими компаніями функціональних стратегій. Приклад переліку показників і результатів розрахунку наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Результати розрахунку інтегрального показника стратегічного розвитку страхової компанії «Страхове товариство «Іллічівське»

Показник	Значення
<i>Маркетингова стратегія</i>	
коефіцієнт співвідношення страхових послуг	1,04
показник впровадження нових видів страхових послуг	0,81
<i>Організаційна стратегія</i>	
показник якості планування та організації робіт	0,35
показник регламентації діяльності	0,28
показник відповідності організаційної структури управління	0,15
<i>Фінансова стратегія</i>	
коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,7
коефіцієнт фінансової спроможності	2,2
рентабельність страхової послуги	-0,5
рентабельність продажів	-0,11
<i>Кадрова стратегія</i>	
ефективність роботи співробітників	-7,3
коефіцієнт стійкості кадрового складу	0,89
<i>Стратегія інформаційного забезпечення</i>	
коефіцієнт, що враховує кількість інформації	1
коефіцієнт якості інформації	1

На підставі одержаного значення інтегрального показника стратегічного розвитку можна здійснити обґрунтований вибір стратегічних орієнтирів при

порівнянні двох показників: ступеня розвитку страхового ринку та рівня стратегічного розвитку (C_i) (рис. 5).

Ступінь розвитку страхового ринку	високий	7 – стратегія посилення позиції на ринку	8 – стратегія розвитку ринку	9 – стратегія розвитку продукту
	достатній	4 – стратегія захисту частки ринку	5 – стратегія організаційних змін	6 – стратегія горизонтальної диверсифікації
	низький	1 – стратегія скорочення діяльності	2 – стратегія «збору врожаю»	3 – стратегія скорочення витрат
		0–0,33	0,33–0,66	0,66–1,0 C_i

Рис. 5. Матриця вибору стратегії діяльності страхової компанії в контексті розвитку страхового ринку

Квадрат 1 – стратегія скорочення діяльності. Страхова компанія має низький рівень стратегічного розвитку. Дана ситуація не є причиною ліквідації бізнесу, хоча, швидше за все, не вдасться підтримувати прийнятну раніше стратегію і потрібно скоротити масштаб діяльності, можливо, зайняти нижчу позицію.

Квадрат 2 – стратегія «збору врожаю». Ця стратегія передбачає відмову від погляду на бізнес як на довгострокову діяльність на даному ринку і спрямована на отримання максимальної віддачі в найближчій перспективі.

Квадрат 3 – стратегія скорочення витрат – передбачає таке скорочення за рахунок відповідних організаційних заходів. За періодом реалізації її зараховують до тимчасових.

Квадрат 4 – стратегія захисту частки ринку. Дана стратегія передбачає, що страхова компанія захищає завойований ринок за рахунок поступової модифікації страхових послуг.

Квадрат 5 – стратегія організаційних змін. Страхова компанія завжди може обійти «незручне становище», проте цей період у розвитку неминуче настане, якщо стратегія зростання припускає кардинальну зміну лінії поведінки.

Квадрат 6 – стратегія горизонтальної диверсифікації. Страхова компанія має всі шанси проявити себе. Зовнішній «імунітет» дозволяє експериментувати і шукати «своїх» споживачів, розвиваючи ринок та нарощуючи ринкову частку, а внутрішня цінність повинна так позиціонуватися, щоб з'явилася довіра з боку як споживачів, так й інших контактних аудиторій.

Квадрат 7 – стратегія посилення позиції на ринку. У цьому випадку страхова компанія робить все, щоб із даним продуктом на даному ринку завоювати кращі позиції. Не рекомендується змінювати стратегію, проте низький рівень стратегічного розвитку здатен спричинити крах страхової компанії, а тому просто необхідні внутрішня диверсифікація і перегляд структури портфеля бізнесу.

Квадрат 8 – стратегія розвитку ринку. Страхова компанія опинилася в

ситуації, коли повністю не використовує резерви. Деякі інновації привернуть увагу споживача.

Квадрат 9 – стратегія розвитку продукту. Немає необхідності що-небудь змінювати. Концентрація на діючій стратегії або спеціалізація бізнесу – це кращі рішення. Спеціалізація є найшвидшим та найпростішим способом збільшення ринкової частки.

Застосування зазначеного методичного підходу дозволить із досить високим ступенем вірогідності визначити напрями стратегічного розвитку страхових компаній на ринку з урахуванням ефективності використання головних факторів їх діяльності та ринкових позицій.

Виходячи з ідеї про наявність щільного зв'язку між стратегічними орієнтирами розвитку діяльності страхових компаній та стратегічними орієнтирами розвитку страхового ринку в цілому, обґрунтовано, що реалізацію ситуативних сценаріїв розвитку страхового ринку та її результати значною мірою визначаються:

стратегією поведінки страхових компаній за конкретних умов кон'юнктури страхового ринку;

ступенем результативності реалізації концепції розвитку страхового ринку в діяльності державного регулятора, зокрема, за умов сьогодення – в частині досягнення зазначених на рис. 2 стратегічних орієнтирів.

При розробці концепції розвитку страхового ринку запропоновано розглянути різні сценарії його розвитку.

1. Інерційний сценарій припускає розвиток страхового ринку України без кардинальних змін, передбачає об'єктивний розвиток ринку залежно від економічної кон'юнктури, що склалася (табл. 2).

Таблиця 2

Прогноз розвитку страхового ринку України за інерційним сценарієм

Показник	2014 р. (прогноз)	2015 р. (прогноз)	2016 р. (прогноз)
Страхові премії, млн грн	26164,6428	27641,3748	29118,1068

Інерційний сценарій показав динамічне зростання страхових премій, але при такому розвитку страхового ринку інноваційний прорив неможливий.

2. Економетричний сценарій представлений лінійною регресійною моделлю залежності страхових премій (П) від найбільш значущих чинників розвитку страхового ринку.

Дослідження страхового ринку України свідчить, що найбільший сегмент становить добровільне страхування, а найбільш значну частку цього сегмента – страхування майна.

$$Y = 47,54 \cdot X_1 + 0,003 \cdot X_2 + 1,897 \cdot X_3 + 1,002 \cdot X_4 + 2,5284 \cdot X_5 + 7685,84 \cdot X_6 + 0,2476 \cdot X_7 \quad (2)$$

де Y – обсяг страхових премій добровільного страхування, млн грн; X_1 – кількість страховиків, які здійснюють види страхування інші, ніж страхування життя; X_2 – страхові премії з добровільного особистого страхування, млн грн; X_3 – страхові витрати з добровільного страхування, млн грн; X_4 – страхові премії з майнового страхування, млн грн; X_5 – чисельність населення, млн чол.

3. Інноваційний сценарій припускає розвиток страхового ринку за рахунок консолідації зусиль державної влади, бізнесу та науки. Інноваційний сценарій розвитку страхового ринку поділено на два етапи: реалізація державних програм розвитку страхування та здійснення інноваційного партнерства держави, страхового бізнесу, науки та освіти у відповідності до стратегічних орієнтирів, зазначених на рис. 2.

Встановлено, що реалізація інноваційного сценарію забезпечить найбільш перспективний розвиток страхового ринку, істотно вплине на поліпшення соціально-економічних показників (табл. 3).

Таблиця 3

Прогноз показників розвитку страхового ринку України

Показник	2013 р. (факт)	2014 р. (прогноз)	2015 р. (прогноз)	2016 р. (прогноз)
Середньорічна страхова премія на душу населення, грн	0,50	472,16	630,96	647,02
Страхові виплати на душу населення, грн	0,11	113,08	102,40	172,02
Частка страхових премій у грошових виплатах населення, %	1,81	1,53	1,87	1,80
Частка страхової премії у ВВП, %	1,72	1,53	1,97	1,81
Частка страхування життя у витратах населення, %	0,11	0,10	0,11	0,11
Частка обов'язкового страхування у витратах населення, %	0,26	1,40	1,71	1,62

Разом з тим, досягнення їх позитивної динаміки стане можливим в разі відмови страхових компаній від реактивних стратегій розвитку і активної співпраці з державним регулятором в питаннях удосконалення нормативно-правового змісту концепції розвитку страхових ринків.

ВИСНОВКИ

Основний результат дослідження полягає у вирішенні актуального науково-практичного завдання розробки теоретичних та практичних рекомендацій щодо формування стратегічних орієнтирів розвитку страхового ринку України.

1. За результатами дослідження обґрунтовано, що розвиток страхового ринку має відбуватися на основі поєднання стратегічних орієнтирів, визначених в концептуальних межах державного регулювання страхової діяльності і відносин на страховому ринку і стратегічних орієнтирів діяльності страхових компаній, які виробляються ними на основі оцінки поточного стану страхового ринку та ситуативного вибору функціональних стратегій. Реалізація даної ідеї визначає необхідність розробки концептуальних положень розвитку страхового ринку на основі науково-методичних, модельно-інструментальних та інформаційних складових удосконалення державного регулювання в даній сфері, оцінки його результативності, оцінки ситуативного стану страхового ринку та вибору стратегічних напрямів діяльності страхових компаній.

2. Теоретичний аналіз наукових підходів дозволив уточнити категоріально-понятійний апарат, а саме уточнено поняття «страхування» як певний вид економічних відносин з приводу організації страхового захисту за рахунок

створення і використання страхового фонду та інших фондів і ресурсів страховика з метою забезпечення стабільного економічного розвитку підприємств й економіки країни в цілому, гарантування забезпечення добробуту населення на основі розподілу непередбачуваних ризиків, задоволення потреб страхувальників, здійснення підприємницької діяльності й інвестування в економіку країни тимчасово вільних коштів. Доведено, що страховий ринок являє собою сукупність економічних відносин і форму організації фінансових відносин та особливе соціально-економічне середовище. Встановлено, що стратегічні орієнтири розвитку страхового ринку являють собою систему критеріїв щодо напрямів розвитку страхового ринку на довгострокову перспективу і пов'язані з постановкою конкретних цілей і завдань, розробкою плану дій відповідно до прийнятої концепції (програми, стратегії).

3. Визначено процес формування стратегічних орієнтирів розвитку страхового ринку, які передбачають оцінку фактичного стану страхового ринку, аналіз зовнішніх та внутрішніх факторів, визначення пріоритетних напрямів його розвитку, формування набору стратегічних орієнтирів, розробку програм та планів реалізації стратегії розвитку страхового ринку, визначення джерел фінансування, нормативно-правове забезпечення, інформаційне забезпечення, вибір критеріїв оцінки ефективності (механізм реалізації стратегії) та моніторинг. Кожен етап формування стратегічних орієнтирів розвитку страхового ринку передбачає коригування параметрів залежно від зовнішнього та внутрішнього середовища. Це дозволяє більш обґрунтовано здійснити вибір сценарію розвитку та сформулювати стратегічні орієнтири.

4. Обґрунтовано концептуальні положення, які дозволяють на теоретичному рівні сформулювати засади ефективного розвитку страхового ринку на базі розробленого відповідного сучасним умовам методичного, модельно-інструментального та інформаційного забезпечення. Запропонований підхід дозволяє визначити напрями розробки стратегічних орієнтирів розвитку страхового ринку в ході поєднання пріоритетів державного регулювання в цій сфері і пріоритетів розвитку страхового бізнесу у відповідності до обраних ним стратегій.

5. Удосконалено методичний підхід до оцінки рівня стратегічного розвитку страхового ринку відповідно до стратегічних орієнтирів, який включає два напрями:

- 1) оцінка рівня стратегічного розвитку страхового ринку;
- 2) оцінка результативності реалізації концепції розвитку страхового ринку.

Методичний підхід до оцінки стратегічного розвитку страхового ринку відповідно до стратегічних орієнтирів дозволить без зайвих ускладнень і з досить високим ступенем достовірності оцінити рівень стратегічного розвитку страхової діяльності з урахуванням ефективності використання головних факторів діяльності страхових компаній та позицій на страховому ринку. Запропонований методичний підхід надає можливість здійснити вибір стратегічних орієнтирів розвитку страхового ринку на основі порівняння двох показників: ступеня розвитку ринку та рівня стратегічного розвитку страхової діяльності.

Методичний підхід до оцінки результативності реалізації концепції розвитку страхового ринку – це інструмент, який дозволяє оцінити якість стратегічного

розвитку страхового ринку, він є універсальним і відрізняється відносною простотою.

6. Обґрунтовано науково-методичний підхід до формування і реалізації концепції стратегічного розвитку страхового ринку, яка виступає продуктом державного регулювання та охоплює систему взаємопов'язаних цільових програм. Етапи формування та реалізації концепції розвитку страхового ринку передбачають оцінку фактичного стану страхового ринку, аналіз зовнішніх та внутрішніх факторів, визначення пріоритетних напрямів його розвитку, формування набору стратегічних орієнтирів, розробку програм та планів реалізації стратегії розвитку страхового ринку, визначення джерел фінансування, нормативно-правове забезпечення, інформаційне забезпечення, вибір критеріїв оцінки ефективності (механізм реалізації стратегії) та моніторинг. Концепція стратегічного розвитку страхового ринку має ринкову орієнтацію, спрямована на максимальне задоволення інтересів споживачів (страхувальників), припускає найбільш повне використання інвестиційних можливостей страхових компаній, тісно пов'язана з розвитком економіки в цілому. Означене надає можливість сформулювати стратегічні заходи розвитку страхового ринку.

7. Удосконалено механізм розвитку страхового ринку, що являє собою сукупність методів, форм та інструментів, за допомогою яких забезпечується функціонування і регулювання страхового ринку і здійснюється контроль за страховою діяльністю, а також захист прав й інтересів його суб'єктів. Запропоновані напрями вдосконалення механізму розвитку страхового ринку дають змогу забезпечити досягнення стратегічних орієнтирів його розвитку та обумовлюють належну організацію системи управління.

8. Запропоновано методичний підхід до оцінки розвитку страхового ринку на основі порівняння показників реалізації функціональних стратегій страхових компаній та інтегрального показника їх діяльності. Визначено, що на основі його застосування страхові компанії здійснюють ситуативний вибір стратегічних орієнтирів власної діяльності, які впливають на реалізацію сценаріїв розвитку страхового ринку.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Публікації у наукових фахових виданнях

1. Мартиненко Л. М. Стратегія розвитку страхового ринку: теоретичний аспект / Л. М. Мартиненко // Економіка і фінанси¹. – № 10 – 2014. – С. 58–62 (0,5 ум.-друк. арк.).

2. Мартиненко Л. М. Науково-методичний підхід до формування і реалізації концепції розвитку страхового ринку // Менеджер : вісник Донецького державного ун-ту управління². – № 2 (68). – Донецьк : ДонДУУ, 2014. – С. 182–187 (0,5 ум.-друк. арк.)

3. Мартиненко Л. М. Методика оцінювання функціонування і розвитку

¹ Входить до міжнародних наукометричних баз: Scopus, Index Copernicus, Ulrich's Periodicals Directory, EBSCOhost, C.E.E.O.L., INFOBASE INDEX, РІНЦ

² Включений в базу даних Російського індексу наукового цитування (РІНЦ)

страхового ринку / Л. М. Мартиненко // Теорії мікро – макроекономіки : зб. наук. праць. – Вип. 39. – К. : АМУ, 2012. – С. 97–102 (0,45 ум.-друк. арк.).

4. Мартиненко Л. М. Стратегічне планування розвитку страхового ринку : методичний підхід / Л. М. Мартиненко // Науковий вісник АМУ : зб. наук. праць : серія «Економіка». – Вип. 10. – К. : АМУ, 2011. – С. 212–220 (0,67 ум.-друк. арк.).

5. Мартиненко Л. М. Страхування : соціально-економічна сутність, функції, принципи / Л. М. Мартиненко // Теорії мікро – макроекономіки : зб. наук. праць. – Вип. 35. – К. : АМУ, 2010. – С. 97–102 (0,37 ум.-друк. арк.).

6. Мартиненко Л. М. Теоретичні аспекти стратегічного планування розвитку страхового ринку / Л. М. Мартиненко // Економіка : проблеми теорії та практики : зб. наук. праць. – Вип. № 265. – Т. 1. – Дніпропетровськ : ДНУ, 2010. – С. 154–161 (0,46 ум.-друк. арк.).

7. Мартиненко Л. М. Тенденції та перспективи розвитку ринку страхових послуг в Україні / Л. М. Мартиненко // Вісник КНУ. – 2007. – Вип. № 95 – С. 84–85 (0,35 ум.-друк. арк.).

Матеріали наукових конференцій

8. Мартиненко Л. М. Напрями модернізації державного регулювання розвитку страхового ринку України в умовах сучасних інтеграційних процесів / Л. М. Мартиненко // Модернізаційні процеси державного та муніципального управління : Матер. міжнар. наук.-практ. конф. (04 квітня 2014, м. Київ). – К. : Академія муніципального управління, у 2-х частинах, ч. 1, 2014. – С. 176–178 (0,1 ум.-друк. арк.).

9. Мартиненко Л. М. Інвестиційна привабливість страхового ринку України / Л. М. Мартиненко // Інноваційні підходи та механізми державного та муніципального управління : матер. міжнар. наук.-практ. конф. (12 квітня 2013 р., м. Київ). – К. : Видавничо-поліграфічний центр Академії муніципального управління, у 2-х частинах, ч. 1, 2013. – С. 327–329 (0,13 ум.-друк. арк.).

10. Мартиненко Л. М. Методика оцінювання функціонування і розвитку страхового ринку / Л. М. Мартиненко // Страховий ринок України в умовах фінансової глобалізації (до 10 річниці створення кафедри) : зб. матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (10–12 жовтня 2012 р., м. Київ). – К.: КНЕУ, 2012. – С. 119–123 (0,13 ум.-друк. арк.).

11. Мартиненко Л. М. Етапи стратегічного планування розвитку страхового ринку / Л. М. Мартиненко // Сучасні проблеми економіки і менеджменту : матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (10–12 листопада 2011 р, м. Львів). – Видавництво Львівської політехніки, 2011. – С. 628–630 (0,1 ум.-друк. арк.).

12. Мартиненко Л. М. Механізм формування стратегії розвитку страхового ринку / Л. М. Мартиненко // Стратегія економічного розвитку країн в умовах глобалізації : матер. II Міжнар. наук.-практ. конф. молодих учених та студентів (25 березня 2011 р., м. Дніпропетровськ), у 3-х томах, т. 3 : Управління конкурентоспроможністю та стратегії країн (галузей, компаній) в посткризовий період. – Видавець Біла К. О., 2011. – С. 54–57 (0,12 ум.-друк. арк.).

АНОТАЦІЯ

Мартиненко Л. М. Стратегічні орієнтири розвитку страхового ринку України. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 – гроші, фінанси і кредит. – Донбаська державна машинобудівна академія Міністерства освіти і науки України, Краматорськ, 2015.

Дисертацію присвячено розробці теоретико-методичних засад і практичних рекомендацій щодо нового вирішення науково-прикладного завдання з формування стратегічних орієнтирів розвитку страхового ринку України. Дістало подальшого розвитку визначення поняття «стратегічні орієнтири розвитку страхового ринку», під яким слід розуміти систему критеріїв щодо напрямів розвитку страхового ринку на довгострокову перспективу, пов'язаних із постановкою конкретних цілей і завдань, розробкою плану дій відповідно до прийнятої концепції (програми, стратегії). Досліджено показники функціонування і розвитку світового та національного страхових ринків. Удосконалено механізм розвитку страхового ринку, який включає п'ять підсистем. Обґрунтовано послідовність формування концепції розвитку страхового ринку з визначенням стратегічних орієнтирів розвитку страхування. Удосконалено методичний підхід до оцінки розвитку страхового ринку відповідно до стратегічних орієнтирів, який включає такі напрями: удосконалення методичного підходу до оцінки рівня стратегічного розвитку страхового ринку; розробку методичного підходу до оцінки результативності реалізації концепції розвитку страхового ринку.

***Ключові слова:** страховий ринок України, страхування, стратегічні орієнтири розвитку, стратегія розвитку, механізм розвитку.*

АННОТАЦИЯ

Мартыненко Л. Н. Стратегические ориентиры развития страхового рынка Украины. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.08 – деньги, финансы и кредит. – Донбасская государственная машиностроительная академия Министерства образования и науки Украины, Краматорск, 2015.

Диссертация посвящена исследованию теоретико-методических вопросов и разработке практических рекомендаций по формированию стратегических ориентиров развития страхового рынка Украины, которые бы позволили использовать его имеющийся потенциал в контексте устойчивого развития национальной системы страхования. Приобрело дальнейшее развитие углубленное понятие «стратегические ориентиры развития страхового рынка», под которыми следует понимать систему критериев относительно направлений развития страхового рынка в долгосрочной перспективе, и связанные с постановкой конкретных целей и задач, разработкой плана действий в соответствии с принятой концепцией (программы, стратегии).

Обосновано понятие «стратегические ориентиры развития страхового рынка» как система критериев относительно направлений развития страхового рынка на

долгосрочную перспективу, которые связаны с постановкой конкретных целей и задач, разработкой плана действий в соответствии с принятой Концепцией (программой, стратегией).

В рамках проведенного исследования предложен процесс формирования стратегических ориентиров развития страхового рынка, который включает два уровня и несколько этапов.

На первом уровне формирование стратегических ориентиров развития страхового рынка предполагается проводить в следующей последовательности:

информационное обеспечение, предусматривающее формирование базы данных о внутренней среде страхового рынка на принципах анализа статистической отчетности, распределения функций, полномочий и ответственности субъектов страхового рынка, уровня государственной регуляции экономических процессов, системы менеджмента, маркетинга и т.д.;

определение целей развития страхового рынка. Цели выступают основой стратегического управления и организационных отношений на страховом рынке;

диагностика факторов внутренней и внешней среды, которые оказывают влияние на достижение поставленной целей и могут изменить направления и динамику развития страхового рынка;

обоснование выбора стратегических ориентиров развития страхового рынка, которые следует осуществлять на основе выбора стратегических позиций;

выбор стратегических ориентиров развития страхового рынка на основе выбора альтернативных путей развития по каждому из направлений деятельности.

контроль за реализацией сформированных перспективных направлений развития страхового рынка.

На втором уровне процесса формирования стратегических ориентиров развития страхового рынка следует проводить их детализацию.

Сформированы концептуальные положения стратегического развития страхового рынка на принципах теории стратегического управления, которые основаны на взаимодействии теоретических, методических и модельно-информационных положениях относительно создания условий достижения стратегических ориентиров, которое создает предпосылки их достижения.

Проведен анализ динамики развития страхового рынка Украины на основе которого выявлен ряд проблем и недостатков в его функционировании. Проблемы, которые охватывают отечественный рынок страхования, касаются как непосредственно субъектов страхового рынка (форм, методов и инструментов деятельности), так и законодательного поля регуляции страховых отношений (эффективность функционирования государственных органов регуляции в пределах существующего законодательства).

Обоснованы направления по совершенствованию методического подхода к оценке развития страхового рынка в соответствии со стратегическими ориентирами, по следующим направлениям:

совершенствование методического подхода к оценке уровня стратегического развития страхового рынка;

разработка методического подхода к оценке результативности реализации

Концепции развития страхового рынка.

Усовершенствован механизм развития страхового рынка, который включает у себя пять подсистем и представляет собой совокупность методов, форм и инструментов, с помощью которых обеспечивается функционирование и регуляция страхового рынка, а также проводится контроль за страховой деятельностью, защитой прав и интересов его субъектов. В рамках подсистемы организационно-правового обеспечения обоснована последовательность формирования Концепции развития страхового рынка с определением стратегических ориентиров развития страхования.

Определен процесс формирования стратегических ориентиров развития страхового рынка, которые предусматривают оценку фактического состояния страхового рынка, проведения анализа внешних и внутренних факторов, определение приоритетных направлений его развития, формирование набора стратегических ориентиров, разработку программ и планов реализации стратегии развития страхового рынка, определение источников финансирования, нормативно-правовое обеспечение, информационное обеспечение, выбор критериев оценки эффективности и мониторинг.

***Ключевые слова:** Страховой рынок Украины, страхование, стратегические ориентиры развития, стратегия развития, механизм развития.*

SUMMARY

Martynenko L. M. Strategic goals of development of the insurance market of Ukraine. – As a manuscript.

The thesis for the Degree of Candidate of Economics in the speciality 08.00.08 – money, finance and credit. – Donbass State Engineering Academy of Ministry of Education and Science of Ukraine, Kramatorsk, 2015.

The thesis is devoted to development of theoretical and methodological foundations and practical recommendations for a new solution of scientific and applied problems of forming strategic guidelines of the insurance market of Ukraine. Were further developed the concept of «strategic orientations of the insurance market», which should be understood set of criteria to the directions of the insurance market in the long term that are associated with the production of specific goals and objectives, development of an action plan in accordance with the Concept (programs, strategies) .

A study of indicators of functioning and development of global and national insurance markets.

The thesis improved mechanism of the insurance market, which includes five subsystems. Grounded Concept formation sequence of the insurance market, the definition of strategic guidelines of insurance.

Methodical approach to the assessment of the insurance market in line with strategic objectives, which includes the following areas: improving the methodological approach to the strategic development of the insurance market; develop methodological approach to assess the impact of implementation of the Concept of the insurance market.

***Keywords:** insurance market of Ukraine, insurance, strategic benchmarks, development strategy, development mechanism.*

Підписано до друку 13.01.2015. Формат 60x84/16. Ум. друк. арк. 0,9.
Обл.-вид. 0,9. Друк лазерний. Зам. № 9. Накл. 100 пр.

Видавець і виготівник
Донбаська державна машинобудівна академія
84313, м. Краматорськ, вул. Шкадінова, 72.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК №1633 від 24.12.2003